

Sygn. akt I NWW 15/20

POSTANOWIENIE

Dnia 20 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Księżak

w sprawie z powództwa L. M.

przeciwko M. M.

o rozwód

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 20 maja 2020 r.

wniosku o wyłączenie sędziego Sądu Rejonowego delegowanego do Sądu Okręgowego w K. A. K. od orzekania w sprawie toczącej się przed Sądem Okręgowym w K.

pod sygn. akt XVIII C (...)

oddala wniosek.

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 3 lutego 2020 r. (data prezentaty Biura Podawczego Sądu Okręgowego w K.) pozwany, wobec treści uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA-I-4110-1/20, wniósł o wyłączenie od orzekania w sprawie toczącej się przed Sądem Okręgowym w K. pod sygn. akt XVIII C (...) sędziego Sądu Rejonowego delegowanego do Sądu Okręgowego w K. A. K.

W uzasadnieniu pozwany wskazał, że zasadniczą przyczynę żądania wyłączenia stanowi powołanie sędziego A. K. na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, której skład został ukształtowany w ten sposób, iż piętnastu jej członków stanowią sędziowie wybrani przez Sejm. W ocenie pozwanego powołanie w takim trybie – przy uwzględnieniu innych okoliczności – budzi wątpliwości natury konstytucyjnej, unijnej i konwencyjnej, ogniskujące się wokół zagadnienia

ustanowienia sądu zgodnie z prawem i jego bezstronności. Jednocześnie pozwany podkreślił, że ocen przedstawionych we wniosku w żadnej mierze nie należy odczytywać jako próby podważenia kwalifikacji, doświadczenia czy dorobku sędziego Sądu Rejonowego delegowanego do Sądu Okręgowego w K. A. K. – do których to walorów strona pozwana nie wyraziła żadnych zastrzeżeń.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Rejonowego delegowanego do Sądu Okręgowego w K. A. K. został oparty o treść pkt 2 uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA-I-4110-1/20), gdzie wskazano, że „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.”. Pozwany, od którego przedmiotowy wniosek pochodzi, wprost wskazał, że zasadniczą przyczynę zgłoszonego żądania stanowią wątpliwości natury konstytucyjnej, unijnej i konwencyjnej związane z trybem, w jakim powołana została sędzia A. K.

Zgodnie z treścią wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r. (U 2/20) wskazana uchwała połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego jest niezgodna z art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, Nr 90, poz. 864/30 ze zm.) oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw

człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, Nr 61, poz. 284 ze zm.). Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne (art. 190 Konstytucji RP).

Odwołanie się do treści uchwały nie może mieć zatem samoistnego znaczenia normatywnego, jednakże pozwala zrekonstruować podstawę faktyczną i sens przedstawionego wniosku.

Zgodnie z art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2019, poz. 825; dalej: u.SN) do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Sąd rozpoznający sprawę przekazuje niezwłocznie wniosek Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Przekazanie wniosku Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania.

Stosownie do art. 26 § 3 u.SN wniosek, o którym mowa w § 2, pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

Wskazane przepisy zostały wprowadzone do ustawy o Sądzie Najwyższym przez ustawę z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020, poz. 190) i weszły w życie w dniu 14 lutego 2020 r. Impulsem dla wprowadzenia tych przepisów była konieczność zapewnienia realizacji w ramach polskiego porządku prawnego wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. i in. przeciwko Sądowi Najwyższemu. Z wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r. wynika, że bezpośrednim adresatem obowiązków w nim skonkretyzowanych jest Sąd Najwyższy, który powinien czuwać nad skuteczną realizacją wymogów konstytucyjnych oraz prawa Unii Europejskiej.

Zważywszy na powyższe, interpretacja art. 26 u.SN powinna zatem odbywać się z uwzględnieniem wskazań zawartych w omówionym wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r. Interpretacji art. 26 § 2 i 3 u.SN należy dokonać z jednej strony przy uwzględnieniu zasady braku drogi sądowej do kontroli powołania sędziego, z drugiej strony – zapewnienia skutecznej ochrony strony w konkretnym postępowaniu do rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd przy zastosowaniu wykładni prawa zawartej w wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r. Wykładnia wzmiankowanych przepisów powinna uwzględniać możliwość kontroli, czy w konkretnej sprawie nie dochodzi do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

W świetle powołanego wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r. do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności może dochodzić, jeżeli osoba została powołana na stanowisko sędziego na skutek rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, a przy tym zachodzą dodatkowe okoliczności (jak np. po powołaniu na stanowisko sędziego), które świadczą o naruszeniu wskazanych standardów niezawisłości i bezstronności w konkretnej sprawie i w jej konkretnych okolicznościach. W takiej sytuacji zachodzą podstawy rozstrzygnięcia merytorycznego wniosku w ramach art. 26 § 2 u.SN i może dojść do ewentualnego wyłączenia konkretnego sędziego od rozpoznawania konkretnej sprawy (wniosek *in concreto*).

Jeżeli natomiast wniosek kwestionuje sam fakt bycia sędzią przez sędziego (nie zaś brak jego niezależności czy niezawisłości w sprawie) nie może być w ogóle uznany za wniosek o wyłączenie sędziego i – z tej przyczyny – musi zostać pozostawiony bez rozpoznania (art. 26 § 3 u.SN). Tego rodzaju rozstrzygnięcie (pozostawienie bez rozpoznania) stanowi swoistą wypowiedź jurysdykcyjną w odniesieniu do takich czynności stron postępowania, które mają charakter

nadużycia prawa procesowego czy też zmierzają do obstrukcji procesowej. Celem kontroli i stosowania kryteriów określonych w wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r. jest zapewnienie rozpoznania sprawy przez sąd spełniający kryteria niezależności i bezstronności, a nie kontrola aktu powołania sędziego – gdyż w tym zakresie nie występuje droga sądowa (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 8 stycznia 2020 r., I NOZP 3/19 – zasada prawna, postanowienie Sądu Najwyższego z 5 listopada 2009 r., I CSK 16/09). Kontrola uchwał Krajowej Rady Sądownictwa o rekomendowaniu sędziego odbywa się na etapie ich zaskarżenia do Sądu Najwyższego, jak stwierdzono w uzasadnieniu wskazanej uchwały składu siedmiu sędziów z 8 stycznia 2020 r. Inaczej prowadziłoby to do naruszenia prerogatywy Prezydenta Rzeczypospolitej do powoływania sędziów, w świetle potwierdzonej także przez TSUE w wyroku z 19 listopada 2019 r. niedopuszczalności kontroli sądowej aktów ustrojowych Prezydenta Rzeczypospolitej.

Odnosząc powyższe uwagi do okoliczności niniejszej sprawy należy wskazać, że zgłoszony przez pozwanego wniosek nie wskazuje, jaki wpływ na niezawisłość i rozpoznawanie sprawy ma okoliczność, że sędziego, którego wyłączenia żąda, powołano na podstawie rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie przepisów ustawy z 8 grudnia 2017 r. W świetle wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r. sama okoliczność, że sędzia został powołany w procesie nominacyjnym przeprowadzonym przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, nie uzasadnia zarzutu braku niezależności lub bezstronności, bowiem konieczne jest wystąpienie dodatkowych okoliczności i wzięcie pod uwagę ich całokształtu, w tym testu obiektywnego odbioru kwestii niezawisłości sędziego.

Zważywszy na brak powołania przez pozwanego, od którego pochodzi wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Rejonowego delegowanego do Sądu Okręgowego w K. A. K., jakichkolwiek okoliczności, które mogłyby świadczyć o braku bezstronności tego sędziego, przy jednoczesnym niekwestionowaniu jej kwalifikacji, przygotowania merytorycznego i dotychczasowego doświadczenia czy

też zachowania po uzyskaniu nominacji sędziowskiej, stwierdzić należy, że wniosek jest niezasadny.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 26 § 2 u.SN, orzekł jak w sentencji postanowienia.